

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **E. K.** zast. JUDr. Stanislavem Krejčím, advokátem, se sídlem Brno, Koliště 39, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 6. 1. 2005, č. j. 36 Az 892/2003 – 79,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 1. 2005, č. j. 36 Az 892/2003 – 79, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 5. 10. 2003, č. j. OAM-4003/VL-16-ZA04-2002, nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu, ve znění pozdějších předpisů, a dále bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. Ve svém rozhodnutí vycházel žalovaný z výpovědi žadatele a dokladu o zemi jeho původu. V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že žadatel opustil svou vlast, protože nebyl ochoten a schopen platit úplatek pracovníkům vojenské správy, aby se vyhnul nástupu vojenské základní služby. Správní orgán dále konstatoval, že jmenovaný neuvedl žádnou konkrétní skutečnost, ze které by vyplývalo, že byl ve své vlasti pronásledován z důvodů taxativně

uvedených v ustanovení § 12 zákona o azylu. Výkon vojenské služby je obecně považován za povinnost vyplývající ze státoobčanského vztahu a nelze ji označit za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Tuto skutečnost by bylo možné podřadit důvodům pro udělení azylu pouze v případě, že se účastník řízení odůvodněně obává, že samotný výkon vojenské služby má z důvodu jeho rasy, národnosti, náboženství, politického přesvědčení či příslušnosti k určité sociální skupině, vážný perzekuční charakter. Stejný závěr lze učinit v případě, kdy se účastník řízení odůvodněně obává trestu hrozícímu za vyhýbání se výkonu vojenské služby, neboť tento by byl zjevně nepřiměřený, a to opět z výše uvedených důvodů. Takové skutečnosti správní orgán v případě účastníka řízení neshledal. Žadatel se výkonu vojenské služby vyhýbal pomocí placení úplatků pracovníkům příslušného oddělení vojenské správy. Sám tedy několik let participoval na systému, který kritizuje. Nastavený systém se mu znelíbil až ve chvíli, kdy po něm byla požadována vyšší finanční částka než obvykle. Důvodem žadatelova odjezdu z vlasti tedy nebyl některý z důvodů pro udělení azylu taxativně uvedených v § 12 zákona o azylu, ale neochota zaplatit finanční částku, která po něm byla nezákonně požadována konkrétními pracovníky vojenské správy a jež měla sloužit k jejich osobnímu obohacení. Jednání těchto jednotlivců nebylo navíc zaměřeno pouze na osobu žadatele. Jak vyplývá z jeho výpovědi a citovaných informací, v Arménii je systém placení úplatků za vyhýbání se vojenské služby běžně využíván. Správní orgán tedy dospěl k závěru, že stěžovatel nesplnil zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Ve vztahu k ustanovení § 14 téhož zákona uvedl, že po posouzení osobní situace žadatele a poměrů v zemi jeho státní příslušnosti humanitární azyl neudělil.

Správní orgán se dále zabýval problémem, hrozí-li žadateli v případě návratu do Arménie nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu. Znění tohoto zákonného ustanovení bylo přejato z článku 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Při interpretaci pojmu „nelidské nebo ponižující zacházení či trest“, vycházel proto správní orgán z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, a to z rozsudku ve věci Vilvarajah z roku 1991, A – 215, a z rozsudku ve věci Costello – Roberts z roku 1993, A – 247-C a konstatoval, že po porovnání výpovědi žadatele z výše uvedenými rozsudky nedospěl k závěru, že se na jmenovaného vztahuje výše zmíněná překážka vycestování.

V podané žalobě napadl žalobce rozhodnutí správního orgánu ve výrocích o neudělení azylu podle § 12 a § 14 a ve výroku o nevztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Poukazoval na to, že správní orgán porušil ustanovení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 46, 47, odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, v platném znění (dále jen „správní“). Dále se dovolával toho, že splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, minimálně však splňuje podmínky pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Namítal dále, že pokud přistoupil na placení úplatků, nebyla to v jeho případě otázka chtění, nebo nechtění, naopak byl k tomu okolnostmi přinucen, neboť arménské zákonodárství nezná žádnou možnost civilní, nebo alternativní vojenské služby, kterou by mohl s ohledem na jeho zdravotní stav vykonat bez ohrožení zdraví, nebo dokonce života. Byl veden především strachem z opětovného onemocnění tuberkulózou, která se i přes jeho nenastoupení vojenské služby a vyhýbání se jí pomocí placení úplatků znovu projevila v roce 1997. Nebylo tedy jeho dobrovolnou volbou platit úplatky, které až do poslední splátky byly pro jeho osobu „zaplatitelné“. V roce 2002 však po něm byla požadována trojnásobně vysoká částka, kterou již nebyl schopen zaplatit. Hrozilo mu nebezpečí, že bude povolán, což by mohlo mít pro jeho zdravotní stav vážné důsledky, neboť není vyloučena možnost povolání jeho osoby do konfliktních oblastí jako pomsta, že odmítl zaplatit.

Žalobce dále poukázal na správu vydanou UNHCR nazvanou „Mezinárodní ochrana poskytována arménským žadatelům o azyl a uprchlíkům“, z níž citoval jednotlivé pasáže, týkající se vojenské služby. Zdůrazňoval, že tato zpráva radí věnovat zvýšenou pozornost hodnocení případu, které se dotýkají žadatelů, kteří dezertovali z armády. Odmítnutí výkonu vojenské služby na základě svědomí a politického přesvědčení, by mělo být významným faktorem při hodnocení žádosti o azyl. Není totiž možné bez záruk ze strany úřadů a výkonného kontrolního systému vyloučit vůči těmto lidem možnost uplatnění přemrštěných trestů, šikany, či nasazení do válečných akcí na azerbajdžánském teritoriu. Žalobce dále poukazoval na to, že správní orgán se důsledně nezabýval prověřením možnosti pro udělení humanitárního azylu. Nezabýval se jeho těžkou životní situací způsobenou zdravotním postižením a neudělení této formy azylu zdůvodnil pouze velmi stručně. V této souvislosti poukázal na rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 47 Az 114/2003 – 45 ze dne 22. 5. 2003, který se zabýval postupem při posuzování podmínek tohoto typu azylu. Poukazoval i na samotný postup správního orgánu, který se ho sice podáním ze dne 19. 8. 2003 dotázal na to, zda souhlasí s provedením vyšetření zdravotního stavu ohledně tuberkulózy, avšak napadené rozhodnutí bylo vydáno bez jakéhokoliv takového vyšetření. Navrhoval, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena správnímu orgánu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 6. 1. 2005, č. j. 36 Az 892/2003 – 79, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Rozhodl rovněž o odměně tlumočnicka. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu. Ve vztahu k námitkám žalobce poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004 – 49, podle něhož odmítání nástupu k výkonu základní vojenské služby, která je ve státě původu povinná, nelze bez dalšího považovat za důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, zvláště, není-li takové odmítání spojeno s reálně projeveným politickým přesvědčením, nebo náboženstvím. Dospěl k závěru, že žalobce nesplnil podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, a pokud jde o námitky proti rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu, soud poukázal na postup žalovaného správního orgánu, který považoval za správný a konstatoval, že to, že je žalobce na území státu, kde o azyl žádá v lékařské péči a příslušných kontrolách, nemůže být důvodem pro udělení azylu z humanitárních důvodů, neboť se tak děje v rámci všeobecné zdravotní péče.

Pokud jde o námitku ve vztahu k neexistenci překážek vycestování, uvedl krajský soud, že tuto námitku žalobce obecně odůvodnil tak, že se do Arménie nemůže vrátit proto, že by návrat ohrozil jeho život. V průběhu soudního řízení byla zdůvodněna 8. 7. 2004, až poté, co existoval povolávací rozkaz ze dne 5. 3. 2004. Podle názoru soudu nekvalitní fotokopii povolávacího rozkazu na den 5. 3. 2004, předloženou v průběhu soudního řízení, nebylo možno obsahově doplnit a ověřit originály. Jde ale o skutečnost, která nastala se značným časovým odstupem po vydání přezkoumávaného rozhodnutí. Správní orgán překážku vycestování hodnotí a posuzuje v době svého rozhodnutí. Ze samotné citace Evropské úmluvy o lidských právech a rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v podání žalobce ze dne 8. 7. 2004 nevyplývají skutečnosti, pro něž by se měla na žalobce vztahovat překážka vycestování. Správní orgán se ve svém rozhodnutí otázkou překážky vycestování zabýval, žalobcovu výpověď porovnal s rozhodovací praxí Evropského soudu pro lidská práva a neshledal důvody pro udělení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Dále uvedl, že pokud odmítání nástupu k výkonu základní vojenské služby, která je ve státě původu povinná, nelze považovat za důvod pro udělení azylu, pak důsledek tohoto jednání, nemůže být důvodem pro udělení překážky vycestování. Takové jednání bylo trestné i v zemi, kde je o udělení azylu žádáno. Soud poté žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce včas kasační stížnost z důvodu uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a). Namítal, že se krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku nezabýval důkazním prostředkem, a to stanoviskem UNHCR ze září 2003. Stěžovatel v kasační stížnosti citoval z této zprávy (bod 106 a 107). Zdůrazňoval, že z této zprávy vyplývá, že se vojenská policie zcela běžně uchýlovala k nezákonným metodám odvodu. Poukazoval na skutečnost, že podmínky v arménské armádě jsou považovány za téměř nelidské, vojáci často nemají dostatek jídla, jsou vystaveni velmi ubohým pobytovým podmínkám a šikanováni ze strany svých nadřízených, které již opakovaně vedlo k sebevraždám či dokonce k vraždám vojáků základní vojenské služby. Popsané podmínky v kombinaci s jeho zdravotním stavem, kdy lékařské zprávy uvádějí, že při špatných životních podmínkách nelze vyloučit recidivu onemocnění tuberkulózou, významně ohrožují jeho život. Stěžovatel konstatoval, že si je vědom skutečnosti, že základní vojenská povinnost je povinností, vyplývající ze státoobčanského svazku, odmítá však nastoupit k jejímu výkonu z toho důvodu, že poměry panující v Arménské národní armádě představují výrazné nebezpečí pro jeho život. V této souvislosti odkázal na stanovisko UNHCR, které doporučuje posuzovat žádosti o udělení azylu osob odmítajících nastoupit k výkonu branné povinnosti vždy individuálně, v kontextu všech okolností případu a nevyklučuje, že tyto osoby odmítající nastoupit k výkonu základní vojenské služby (i dezertěři) mohou za určitých okolností tvořit zvláštní sociální skupinu ve smyslu § 12 zákona o azylu. Dále poznamenal, že již během řízení u soudu obdržel ze země původu fotokopii povolávacího rozkazu na 5. 3. 2004, což jasně dokazuje, že vojenská policie ho povolala i při dosažení věkové hranice 27 let. Namítal, že krajský soud v odůvodnění rozsudku pouze poznamenal, že „soud přezkoumává správní rozhodnutí s ohledem na stav, který tu je v době jeho vydání“. Stěžovatel se však domnívá, že tato okolnost, která nastala po vydání napadeného rozhodnutí, je tak zásadního charakteru, že by se krajský soud měl k ní vyjádřit v odůvodnění svého rozhodnutí. Stěžovatel dále namítal, že ani odůvodnění neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu uvedené v napadeném rozhodnutí a rozsudku krajského soudu neobsahuje skutečností, na jejichž základě dospěl soud a správní orgán k závěru, že podmínky pro udělení tohoto typu azylu nesplňuje. Navrhoval, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc byla vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

Podáním ze dne 22. 2. 2005 požádal stěžovatel o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a o ustanovení zástupce z řad advokátů. Současně předložil plnou moc, podle níž zmocnil advokáta JUDr. Stanislava Krejčího k podání kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření popřel oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domníval, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Dále se vyjadřoval k námitce stěžovatele směřující proti neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu. Navrhoval, aby kasační stížnost byla zamítnuta a odkladný účinek nebyl přiznán.

Poté byla věc předložena Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti s tím, že stěžovatel není zastoupen advokátem.

Dne 5. 8. 2005 předložil stěžovatel plnou moc udělenou JUDr. Stanislavu Krejčímu, advokátu, se sídlem Brno, Koliště 39, z níž vyplývá, že stěžovatel tohoto advokáta zmocnil k zastupování v řízení o kasační stížnosti v plném rozsahu.

Nejvyšší správní soud především konstatuje, že byť Krajský soud v Brně nerozhodl o stěžovatelově žádosti o ustanovení zástupce, má za to, že podmínka ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. byla splněna, neboť stěžovatel v průběhu správního řízení doložil plnou moc udělenou advokátu pro řízení o kasační stížnosti. Vychází tedy z toho, že stěžovatel je pro řízení kasační stížnosti zastoupen advokátem na základě plné moci.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2, 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody vymezenými v kasační stížnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že se stěžovatel dovolává důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., byť výslovně označil pouze důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti, spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodu rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu správního spisu plyne, že stěžovatel podal žádost o udělení azylu dne 23. 8. 2002. V žádosti uvedl, že svou vlast opustil dne 16. 8. 2002 z osobních důvodů. V roce 1993 onemocněl tuberkulózou a v roce 1994 byl vyléčen. V roce 1997 znovu touto nemocí onemocněl, z tohoto důvodu nenastoupil základní vojenskou službu. V roce 2002 měl vojenskou službu nastoupit, avšak podle jeho názoru to nebylo možné. Vojenská správa po něm požadovala vysokou částku, a proto odjel do ČR. Ve vlastnoručně psaném prohlášení dále uvedl, že vojenská služba v Arménii je to samé jako pobyt ve vězení (velice špatné podmínky), proto žádal o azyl. V protokolu o pohovoru ze dne 3. 10. 2002 uvedl, že po roce 1992, kdy ukončil střední školu, nastoupil na J. univerzitu, obor počítače. Ukončil však pouze dva ročníky, neboť onemocněl tuberkulózou, a to v letech 1993 – 1995 a 1997. Ze školství musel odejít také proto, že začal vydělávat na úplatky, které dával vojenské správě, aby mu její pracovníci zařídili odklad nástupu základní vojenské služby. Poprvé byl o úplatek požádán v roce 1994, naposledy v roce 2002, kdy bylo požadováno 3000 USD. Tak vysokou částku stěžovatel neměl, a proto opustil zemi. Na tento postup pracovníků vojenské správy si nikde nestěžoval, neboť jeho situace by se zhoršila. Nástup základní vojenské služby by neodmítal, pokud by na vojně panovaly normální podmínky. Pokud jde o tuberkulózu, byl již v roce 1995 vyléčen, ale v roce 1997 se mu nemoc vrátila. Poté byl vyléčen, na vojnu by ale jít musel. Návrat do vlasti by znamenal pro jeho rodinu velkou finanční újmu. Domníval se, že by musel doplatit 3000 USD. Doba, na kterou se odklad vztahuje, sice pomine dovršením 27 let věku, ale stěžovatel nedokázal říci, zda by tuto částku někdo požadoval.

Podle lékařské zprávy lékaře PoS Z. u B. ze dne 2. 8. 2003 má stěžovatel zdravotní dokumentaci vedenou od 26. 8. 2002. V době vedení této dokumentace provedená vyšetření neprokázala onemocnění sledovanými chorobami, ani jiné závažné onemocnění, pokud stonal, jednalo se vždy o běžné banální nemoci. V ordinaci byl za dobu pobytu v PoS 2x ošetřen zdravotní sestrou, lékaře zde nenavštívil.

Ve správním spise se dále nacházejí doklady o zdravotním postižení, které předložil sám stěžovatel. Podle zprávy protituberkulózní ambulance v J. ze dne 12. 5. 2000 byl

stěžovatel v evidenci J. tuberkulózní ambulance od 27. 8. 1993 z důvodu infiltrativní tuberkulózy obou plic, které jsou ve fázi rozkladu. Dne 23. 6. 1997 došlo u nemocného k recidivě. Dále jsou ve spise nálezy ze dne 10. 5. 2000, protokol o vyšetření z doby od 1. 10. 2001 do 3. 10. 2001.

Podle zprávy o dodržování lidských práv v Arménii z roku 2002 ze dne 31. 3. 2003, která je obsažena ve správním spise, výsledky vlády na poli ochrany lidských práva jsou velmi neuspokojivé, ačkoliv v některých oblastech došlo ke zlepšení, došlo k případům úmrtí v armádě v důsledku špatného zacházení s odvedenci. Členové bezpečnostních sil běžně osoby při zadržení a výslechu bijí, bez zatykače svévolně zadržují a vězní osoby. Podmínky ve vězení jsou stále velmi tvrdé, v období od převedení vězeňské správy do kompetence ministerstva spravedlnosti se však zlepšily životní podmínky vězňů a možnosti návštěv ze strany rodinných příslušníků. Problém též představuje zdlouhavé zadržování osob před zahájením soudního procesu. Soudy podléhají politickým tlakům a neprosazují efektivně ústavní práva. Úřady nerespektují ústavní právo na soukromí a řádný proces. Podle úřadu vojenského prokurátora bylo v průběhu roku spácháno v armádě 987 trestných činů, ve srovnání s 1184 s trestnými činy v roce 2001. V průběhu roku došlo k 62 úmrtím příslušníků ozbrojených sil údajně v důsledku špatného zacházení, nehod při výcviku a onemocnění. Dne 25. 2. ubil jeden z vojáků k smrti A. S., 22-letého vojáka vojenské posádky ve městě V. Lékaři v místní vojenské nemocnici prohlásili, že S. zemřel na otravu jídlem; při pitvě provedené v J. však byla zjištěna vážná poranění mozku a břicha, pravděpodobně způsobená násilnou smrtí. Po vyšetřování provedeném krajskou vojenskou prokuraturou bylo zatčeno více než 12 osob, včetně dvou vojáků, kteří S. fyzicky napadli, několika důstojníků a lékařů z místní vojenské nemocnice. V roce 2001 úřady zadržely a obžalovaly dva příslušníky ozbrojených sil: velitele vojenské jednotky ve S., seržanta, a vojína, za napomáhání při sebevraždě mladšího seržanta vojenské jednotky ve S. Případ byl na konci roku odročen, protože probíhalo další vyšetřování. Podle úřadu generálního prokurátora bylo v průběhu roku vyšetřováno 513 kriminálních případů, které se týkaly 669 příslušníků ozbrojených sil. Mezi spáchané zločiny patřily dezerce, šikana, zneužívání pravomoci a zpronevěra. V roce 2001 byl hlavní seržant vojenské jednotky v N. zabit ve službě poblíž věznice V., bylo zahájeno soudní řízení s jedním z vojáků podle článku 100 trestního zákoníku za úmyslnou vraždu. Porušení příměří mezi oběma stranami v konfliktu v N. K. mělo v několika případech za následek smrt a zranění civilistů.

Z výše uvedeného plyne, že se stěžovatel dovolával v průběhu správního i soudního řízení udělení azylu podle § 12, případně udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, přičemž svoji žádost odůvodňoval především krutými podmínkami v armádě a svým zdravotním stavem. Z týchž důvodů se pak obával návratu do Arménie.

Podle dosavadní judikatury „povolání vlastních občanů k výkonu vojenské služby, byť i způsoby nevybíravými, popř. i vnitřní zákonodárství státu porušujícími, samo o sobě, bez přistoupení dalších skutečností, není ještě pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro politické přesvědčení ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 498/1990 Sb., o uprchlících (viz. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 7. 1994, č. j. 4 Az 502/94 – 39). Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004 č. j. 5 Azs 4/2004 – 49, „odmítání nástupu k výkonu základní vojenské služby, která je ve státě původu povinná, nelze bez dalšího považovat za důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, zvláště není-li takové odmítání spojeno s reálně projeveným politickým přesvědčením nebo náboženstvím.

Za této situace nelze než souhlasit s právními závěry krajskému soudu vyslovenými ve vztahu k ustanovení § 12 a § 14 zákona o azylu, neboť stěžovatel se snažil vyhnout výkonu základní vojenské služby, nikoliv pro reálně projevené politické přesvědčení nebo náboženství, ale ze zdravotních důvodů. V tomto směru je třeba odkázat na příslušnou část odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu.

Nejvyšší správní soud však nesouhlasí se závěry krajského soudu ve vztahu k výroku o překážkách vycestování podle § 91 ve spojení s § 28 zákona o azylu.

Podle § 28 zákona o azylu pokud bude rozhodnuto o neudělení nebo odnětí azylu, ministerstvo v rozhodnutí uvede, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování (§ 91).

Podle § 91 odst. 1 (překážky vycestování) zákona o azylu, povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen vycestovat 1. do státu, kde je hrožen jeho život, nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro politické přesvědčení, nebo 2. do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu a nebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo 3. do státu, který žádá o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, a nebo b) jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, nebo c) jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti).

Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje na bod 2. tohoto ustanovení a má za to, že podmínky pro jeho aplikaci byly splněny.

Nejvyšší správní soud nesouhlasí především se závěrem krajského soudu, že výrok o neudělení překážek vycestování byl v napadeném rozhodnutí podrobně rozveden. Žalovaný správní orgán sice v odůvodnění rozhodnutí poukázal na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Vilvarajah a Costello Roberts*, avšak neuvedl, proč nelze jejich závěry použít na případ stěžovatele. V tomto směru se omezil pouze na konstatování, že po porovnání výpovědi žadatele s výše uvedenými posudky ELSP nedošel k závěru, že se na jmenovaného vztahuje zmíněná překážka vycestování. Neodůvodnil však, proč v posuzované věci jde v případě stěžovatele o pouhou možnost špatného zacházení a proč ponížení a pokoření (v souvislosti s výkonem trestu) by u stěžovatele nedosáhlo mimořádného stupně úrovně. Nejvyšší správní soud dále nesouhlasí s názorem soudu, že předložená kopie povolávacího rozkazu na den 5. 3. 2004 je skutečností, která nastala po vydání rozhodnutí. I kdyby tomu tak formálně (porovnání dat vydání rozhodnutí a povolávacího rozkazu) bylo, je třeba vycházet z toho, že jde o skutečnost, jíž stěžovatel prokazuje svá tvrzení, která uvedl již v návrhu na zahájení řízení a jíž prokazuje obavu, že v případě návratu do vlasti by byl odveden, a to bez ohledu na svůj zdravotní stav, a za situace, kdy v Arménské armádě panují otřesné poměry, kdy ohrožení života, případně jeho zdraví, v důsledku nelidského či ponižujícího zacházení není pouze v rovině možnosti, ale dostává se do roviny reálné skutečnosti. Podle názoru Nejvyššího správního soudu ani okolnost, že nekvalitní fotokopii povolávacího rozkazu nebylo možné ověřit originálem, nelze posuzovat k tíži stěžovatele. Nutno totiž vycházet z toho, že v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodu pro udělení azylu, případně překážky vycestování. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování

lidských práv je špatný, pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl.

V daném případě je tedy nutno uzavřít, že nebyl prokázán opak tvrzení stěžovatele, totiž skutečnost, že by v případě návratu do Arménie k výkonu vojenské služby odveden nebyl.

Nejvyšší správní soud tedy sdílí názor stěžovatele vyslovený v kasační stížnosti, totiž ten, že i když si je vědom skutečnosti, že základní vojenská povinnost je povinnost, vyplývající ze státoobčanského svazku, odmítá nastoupit k jejímu výkonu z toho důvodu, že poměry panující v Arménské národní armádě představují výrazné nebezpečí pro jeho život, případně zdraví.

V této souvislosti lze rovněž poukázat na námitku stěžovatele, že soud se v odůvodnění napadeného rozsudku ve vztahu výroku podle § 91 zákona o azylu nezabýval stanoviskem u UHNCR ze září 2003, podle něhož je třeba věnovat zvýšenou pozornost hodnocení případů, které se dotýkají žadatelů, kteří dezertovali z armády. Krajský soud se rovněž nezabýval námitkami stěžovatele uvedenými v žalobě ve vztahu k trestům, které hrozí za vyhýbání se běžnému odvodu a pro dezerci. Konstatování, že takové jednání bylo trestné i v zemi, kde je o udělení azylu žádáno, není dostačující.

Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že námitky obsažené v kasační stížnosti ve vztahu k výroku o překážkách vycestování jsou důvodné, a že v dalším řízení bude třeba, aby se soud zabýval tím, zda napadené rozhodnutí správního orgánu ve vztahu k tomuto výroku vyvodilo ze zjištěného skutkového základu správné právní závěry, a to zejména ve vztahu k ustanovení § 91 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona o azylu.

Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení této kasační stížnosti. V dalším řízení je krajský soud vázán názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Se zřetelem k výše uvedenému by bylo nadbytečné, aby se Nejvyšší správní soud zabýval žádostí stěžovatele o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. března 2006

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu